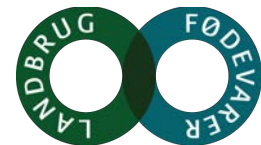

4 visioner – én natur: Landbrug

Wilhelmkonferencen 18. november 2011

Niels Peter Nørring, direktør for Miljø & Energi,
Landbrug & Fødevarer

Disposition

- Landbrug og natur i dag – udfordringer og muligheder
- Landbruget og naturen om 10 år
- Landbruget og naturen om 100 år
- Landbrug & Fødevarer anbefalinger om en målrettet indsats for mangfoldigheden

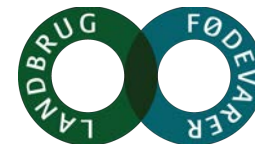

Naturen i dag

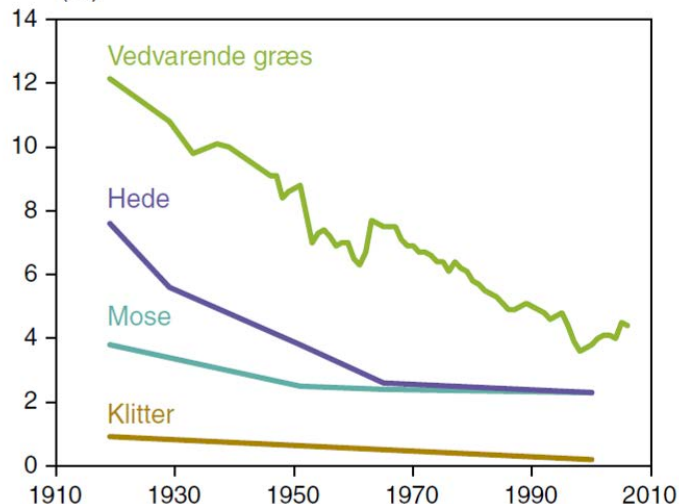
- Biodiversiteten er under pres – tilbagegangen ikke stoppet
- Trusler mod biodiversiteten i DK er blandt andet arealanvendelsen, fragmentering, tilgroning og næringsstofbelastning
- Naturen genoprettes kun langsomt på trods af de seneste års positive indsats – ikke alle processer er reversible
- Klimaforandringer vil påvirke naturen

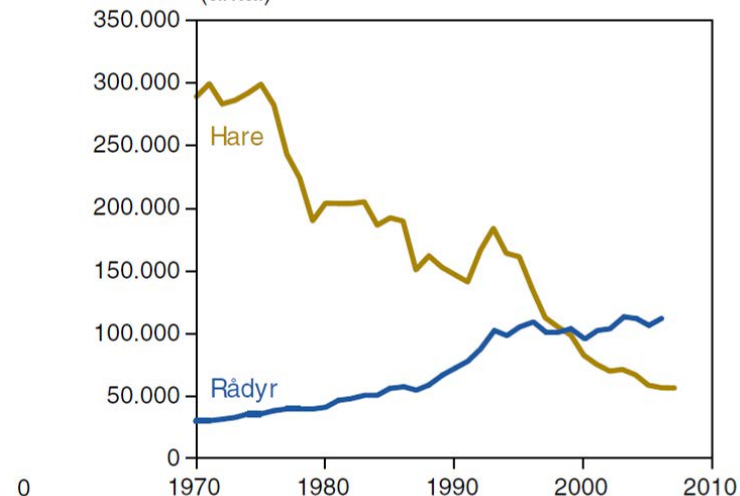
Biodiversitet og natur

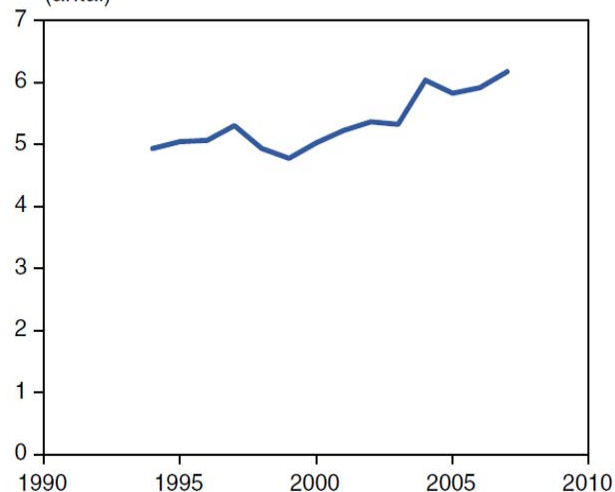
Andelen af lysåben areal
(%)

Vildtudbytte for hare og rådyr
(antal)

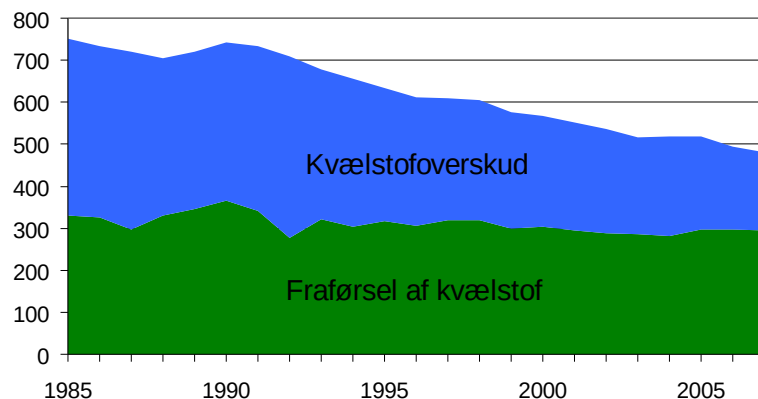
Rentvandsfauna i vandløb
(antal)

Kilde: DMU
Miljøtilstandsrapport

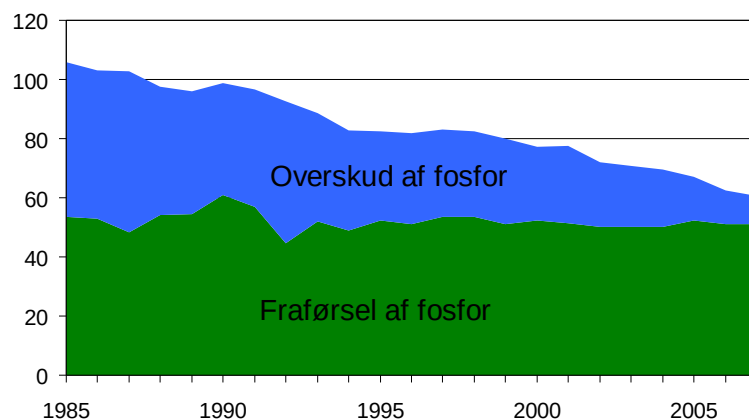
Miljø og natur

N-overskud på mark, 1.000 tons N

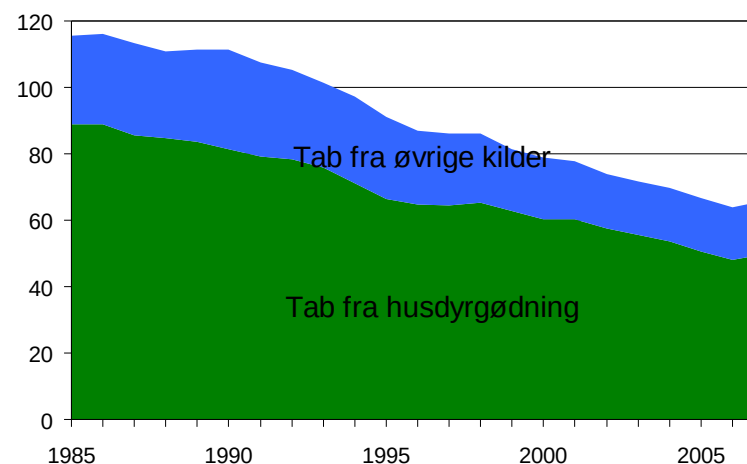
Anm.: Tilførslen er opgjort som handelsgødningsforbrug + kvælstoffiksering + deposition + husdyrgødning + slam + industriaffald.
Kilde: DMU og skøn.

P-overskud på mark, 1.000 tons P

Anm.: Tilførslen er opgjort som handelsgødningsforbrug + husdyrgødning + slam + industriaffald + deposition.
Kilde: DMU og skøn.

Ammoniaktabet fra dansk landbrug, 1.000 tons NH₃-N

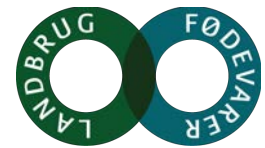
Kilde: Egne beregninger.

Landbrug og natur i dag

- 40 pct. af alle bedrifter har deciderede naturarealer
  - Mange landmænd styrker løbende naturen på deres arealer gennem frivillige tiltag (levende hegn, vandhuller, tiltag for vildtet)
  - Mange plejer naturen gennem ordninger i landdistriktsprogrammet (ca. 100.000 ha)
  - Mange lokale naturprojekter i samarbejde med andre organisationer - fx jægerne
  - Gennemførslen af Natura 2000-planerne vil give et løft til naturen
-
- Manglende samspil mellem lovgivning og natur / biodiversitet
  - Utilstrækkelig finansiering og betaling
  - Manglende viden
  - Udfordring at kombinere konkurrencedygtigt landbrug med indsats for natur og biodiversitet

Afgræsning eller slæt af græs- og naturarealer

- *Udfordringer i forbindelse med miljøtilsagn*
- **Krav om tæt lavt plantedække**
- **Behov for bedre sammenhæng mellem reglerne**
- **Svært for landmanden at vurdere om betingelser er opfyldt**
  - frygt for tilbagebetaling
- **Manglende økonomisk incitament**
  - Landmænd undlader at søge
  - P.t. gennemsnitsats – mange får ikke dækket omkostninger
- **Behov for større fleksibilitet og bedre muligheder**
  - jf. udenlandske systemer

Eksempel på manglende samspil

Areal underkendt under miljøordningen ”Pleje af græs- og naturarealer”, hvor et af hoved-formålene med ordningen er at sikre natur og biodiversitet.

På et areal som dette vil der være en høj biodiversitet og stor mangfoldighed af dyr og planter, fordi arealet fremstår med variation og uensartet struktur.

Landbruget og naturen om 10 år

- Naturen ændrer sig kun langsomt
- Kan vi se effekt på naturkvaliteten af de positive tiltag, der sker i dag?
- Vi vil kunne se udvikling på de ting, vi har indflydelse på:
  - Opgør med modstridende lovgivning
  - Bedre ordninger (naturpleje som driftsgren)
  - Større viden
  - Fortsat strukturudvikling i landbruget
  - Fokus på vækst og konkurrenceevne i et globalt marked
  - Udvikling af økologi m.v. på markedsbasis
  - Begyndende ændringer i landskabet som følge af bla. vandplaner (vådområder, randzoner m.v.)
  - Ændringer på baggrund af miljøteknologi (biogas, håndtering af affaldsstoffer m.v.)

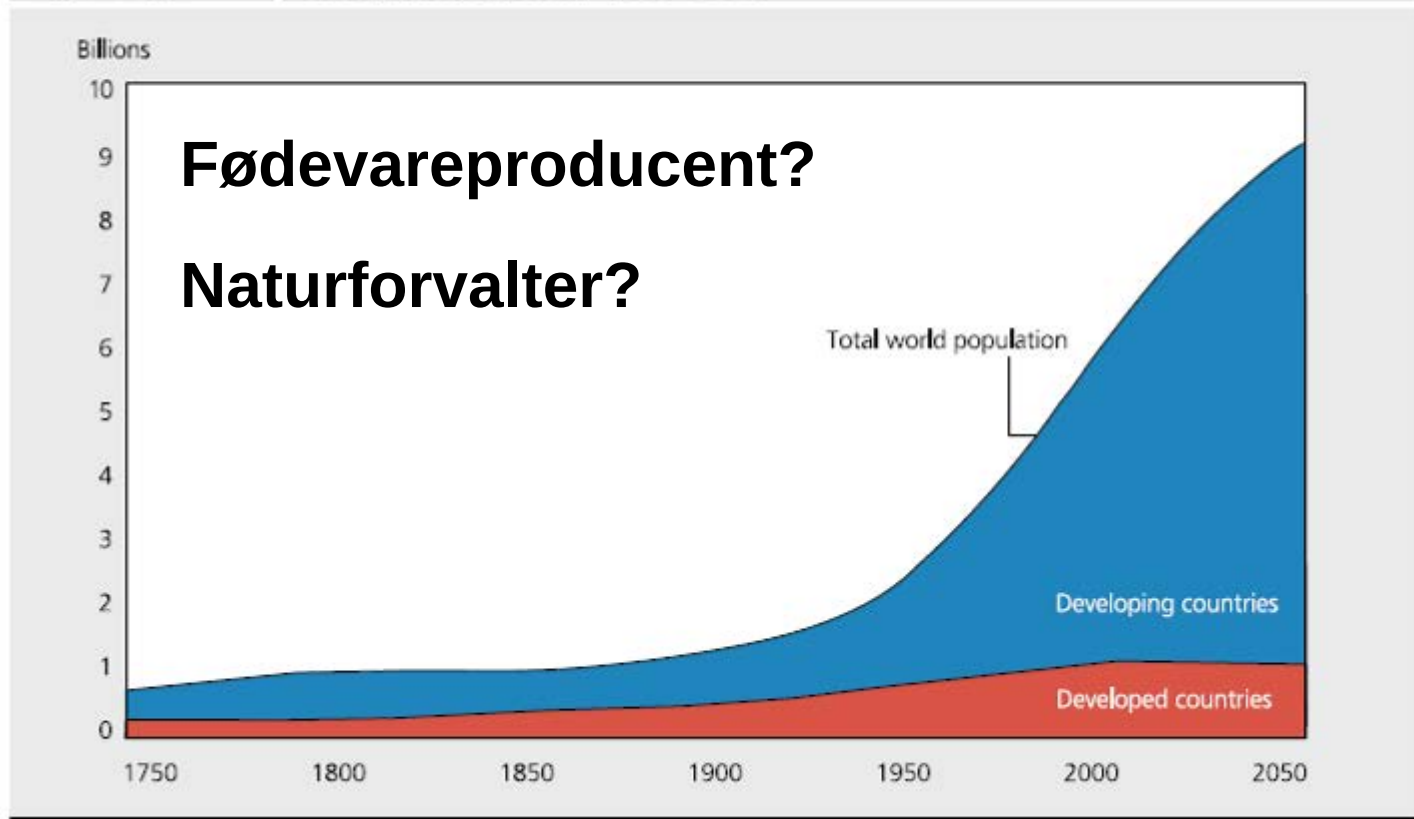

Landbruget og naturen om 100 år

Hvilken rolle får landbruget i Danmark?

Figure 3.1

World population, 1750–2050

Kilde: World Bank

Landbruget og naturen om 100 år

- Tiltag for natur og biodiversitet igangsat i dag vil kunne ses – højere naturkvalitet
- Mere skov
- Flere ekstensive arealer
- Mere vand i landskabet
- Mere intensivt landbrug – teknologi gør landbrug på fuld kraft muligt
- Effekt af klimaforandringer – nye arter og naturtyper
- Danmark er fortsat et landbrugsland

Udfordringer for landbrugets indsats på naturområdet

- Der skal være plads til både produktion og natur
- Dansk landbrug skal fortsat være konkurrencedygtigt
- Pleje af natur og andre biodiversitetsfremmende tiltag er ikke gratis
- Den natur, samfundet ønsker, er ikke længere et "bi-produkt" fra landbruget

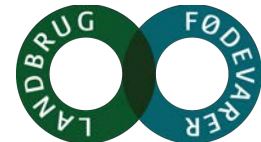

Forudsætninger

- Det skal være muligt at opretholdelse et konkurrencedygtigt landbrugserhverv, der yder et væsentligt bidrag til samfundsøkonomi og velfærd
- Indsatsen for natur og biodiversitet skal være målrettet og udnytte mulige synergier med miljø og klima
- På den måde sikres størst omkostningseffektivitet
- Indsatsen skal omfatte alle typer af arealer – og alle aktører
- Indsatsen skal tage udgangspunkt i de områder, hvor der i dag er mest natur og biodiversitet

En målrettet indsats for mangfoldigheden

Landbrug & Fødevarers 11 anbefalinger

- Natur som driftsgren
- En bred finansiering af målrettede tiltag
- Bedre samspil mellem lovgivning og natur / biodiversitet
- Sikring af et tilstrækkeligt vidensgrundlag
- Gennemførelse af erhvervsøkonomiske konsekvensanalyser
- Tiltag for udsatte arter med tilknytning til landbruget
- Målrettet brug af markedsbaseret differentieret produktion
- Jordfordeling som redskab
- Gode rammer for udarbejdelse af naturplaner
- Fremme af biodiversitetstiltag i forbindelse med landbrugets dyrkningsflade
- Målrettet omlægning af landbrugsarealer til natur

Natur som driftsgren

- Tilgroning og manglende pleje er en udfordring
- Der er omkostninger forbundet ved naturpleje
- En markedsorientering af naturplejeindsatsen vil kunne være med til at fremme og professionalisere afgræsning m.v.
- Naturpleje som driftsform kan blive et reelt alternativ til almindelig landbrugsdrift i fremtiden
- Der skal være vilje i samfundet for at betale for denne indsats

Finansiering

- Finansiering af samfundets ønsker og krav bør komme både fra EU og gennem statslige midler
- Behov for nye finansieringsformer – engangserstatning og ordninger med kortere eller længere løbetid

Lovgivning

- Behov for analyse af modstridende lovgivning
- Især behov for at sikre bedre samspil mellem natur og EU's landbrugspolitik
- Også fokus på kontrol og proportionalitet
- Dansk lovgivning skal tilpasses, så den ikke decideret modvirker etablering og pleje af natur (bilag IV, anmeldeordninger, miljøgodkendelser)

Vidensgrundlag

- Der skal sættes midler af til forskning, monitorering, opfølgning, vidensindsamling og formidling
- Det er helt centralt at naturindsatsen kommer til at ske på et fagligt grundlag

Konsekvensanalyser

- Erhvervs- og samfundsøkonomiske analyser er en forudsætning for en effektiv indsats

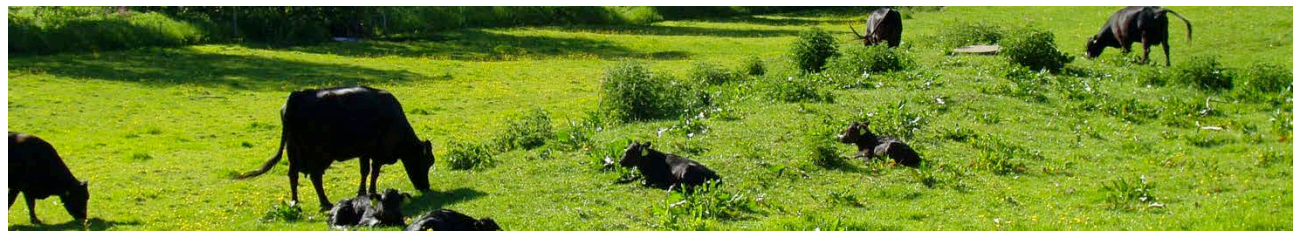

En indsats for arter med tilknytning til landbrugslandet

- Der kan være behov for en koncentreret indsats for arter, der er truet som følge af ændrede driftsformer
- En sådan indsats skal ske på baggrund af faglige analyser af behov og gennem lokalt samarbejde understøttet af projektmidler og incitamenter

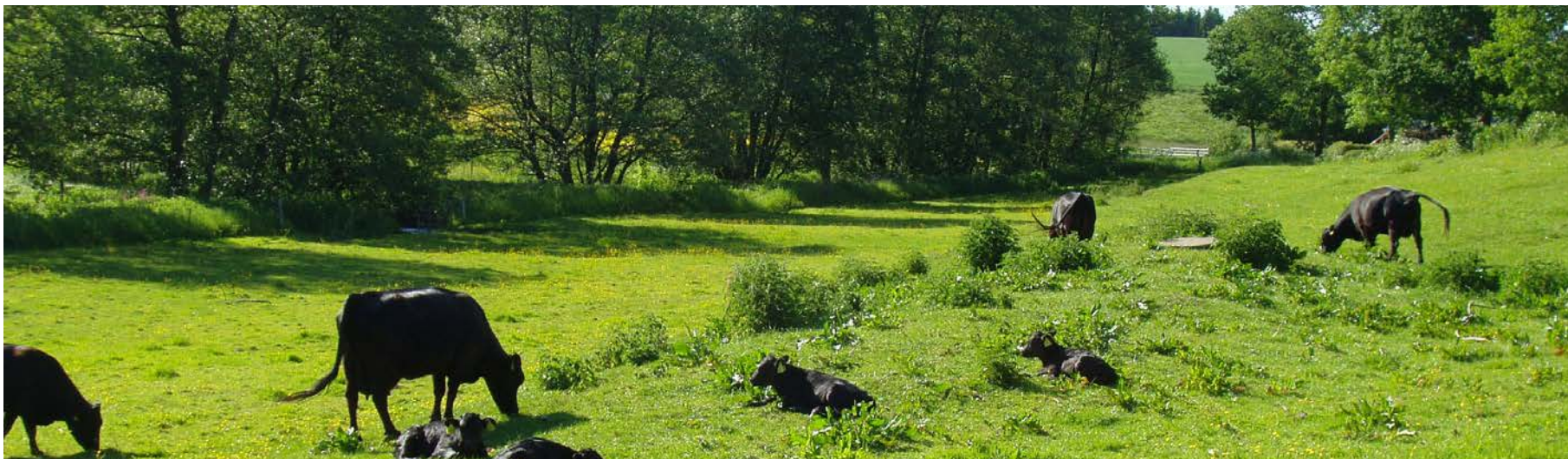
Fremme af biodiversitetstiltag på dyrkningsfladen

- En lille del af biodiversiteten er tilknyttet dyrkningsfladen
- Skal småbiotoperne her øges må det ske gennem incitamentsordninger og afbureaukratisering af reglerne
- Også her skal indsatsen være målrettet

Målrettet omlægning af landbrugsarealer til natur

- En forøgelse af naturarealet kan være et vigtigt virkemiddel, hvis biodiversiteten skal fremmes
- En evt. omlægning skal være faglig velbegrundet og sikre optimal udnyttelse af synergier
- Det er centralt, at indsatsen bliver målrettet og tager hensyn til andre krav fx vandrammedirektiv m.v.
- Omlægning skal ske på frivillig basis i takt med, at der er økonomiske ressourcer til fuld betaling for indsatsen

Konklusion

- Natur og biodiversitet er et fælles ansvar for både landbruget og det øvrige samfund
- Opgaven med at vende udviklingen skal derfor løftes i fællesskab.
- Dette forudsætter, at samfundet er villig til at betale for en del af den indsats, der skal til
- Udfordringen med natur og biodiversitet kan ikke løses uden landbrugets medvirken
- Landbruget vil også i fremtiden komme til at spille en vigtig rolle i det danske landskab

